

Majandus- ja tööstusministri määruse „Ida-Viru elektrivõrgu uuendamise toetus“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrusega kehtestatakse riigi eelarvestrateegia 2026–2029 lisas 5 nimetatud meetme „Õiglase ülemineku eesmärkidesse panustavate kliima-energiaeesmärkidel tegevuste toetamine Ida-Virumaal“ elluviimiseks toetuse andmise tingimused ja kord. Eelnõuga kavandatakse määrus „Ida-Viru elektrivõrgu uuendamise toetus“ kehtestatakse atmosfääriõhu kaitse seaduse § 161 lõike 3 ja § 182¹ lõike 5 ning riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel, viimaks ellu riigi eelarvestrateegia 2025-2028 lisa 5 kohast meedet „Õiglase ülemineku eesmärkidesse panustavate kliima-energiaeesmärkidel tegevuste toetamine Ida-Virumaal“. Määruse rakendamist finantseeritakse 6 miljoni euro ulatuses CO2 kvoodirahadest ning täiendavalt 3 miljoni euro ulatuses riigieelarvest. Riigieelarveliste vahendite kasutamine on allutatud atmosfääriõhu kaitse seaduse regulatsioonile. Täiendav finantseerimine riigieelarvest on vajalik seetõttu, et hinnanguline investeerimisvajadus on suurem kui 6 miljonit projekti kohta.

Määrusega kehtestatakse tingimused, mille alusel toetada Ida-Virumaal investeeringuid elektri jaotusvõrku selliselt, et sellest tõuseks maksimaalne kasu piirkonna ettevõtlikele ja elanikkonnale. Hetkel Ida-Virumaale tehtavate investeeringute tulemusel tekkivatele ettevõtetele ei jagu piisaval hulgal elektrivõimsusi, mistõttu on vajalikum suuremad võrgu ümberehitamised, tagamaks piisav elektrivõimsus jaotusvõrgu liitumispunktis. Liitumispunktis saaks võrguga liituda kõik selle piirkonna tarbijad. Toetuse suurus projekti kohta on kaks kuni kümme miljonit eurot. Toetuse saaja on piirkonnas tegutsev jaotusvõrguettevõtja. Toetuse määr on 100% abikõlblikest kuludest.

Määruse alusel toetatav investeering panustab kliimaalaste eesmärkide täitmisel, sealhulgas energiatõhususe ja taastuvenergia direktiivi kohaste sihttasemete saavutamisse, samuti Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2003/87 (millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ) tulenevate kliima- ja energiaeesmärkide saavutamisse direktiivi artikli 10 lõikes 3 punktis k toodud sihtotstarbe kohaselt.

Eelnõuga sätestatakse toetuse taotlemise ja andmise tingimused, menetlusnormid, määruse rakendajaks oleva Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse õigused ja kohustused, toetuse maksmise ning tagasinõudmise alused ja kord.

1.1. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *MKM*) ettevõtluse osakonna ekspert Kaupo Sempelson (e-post: kaupo.sempelson@mkm.ee, telefon 625 6350) ja strateegiaosakonna välisvahendite õiguse nõunik Cyrsten Rohumaa (teenistusest lahkunud), Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna nõunik Monika Maamägi-Türk (e-post: monika.maamagi@fin.ee, tel 527 8037), õiguslikke ettepanekuid tegi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Käddi Tammiku. Keeletoimetaja oli Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (inge.mehide@justdigi.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrus koosneb 18 paragrahvist, mis selguse huvides on jagatud viide peatükki.

Peatükid jagunevad järgmiselt:

1. Üldsätted.
2. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse suurus.
3. Toetuse taotlemine ja taotluse menetlemine.
4. Aruannete esitamine ja toetuse maksmine.
5. Toetuse saaja ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse õigused ja kohustused ning toetuse tagasinõudmine.

1. peatükk. Üldsätted

Eelnõu esimeses peatükis sätestatakse toetuse andmise eesmärk ning tulemus ning toetuse andmise korraldaja.

Toetuse näol ei ole tegemist riigiabi andmisega. Toetust saab taotleda Ida-Virumaal võrguteenust osutav jaotusvõrguettevõtja elektrituruseaduse § 8 tähenduses, sest võrgupiirkonnad on võrguettevõtjate vahel jaotatud. Sama projekti elluviimiseks võrguettevõtjate vahel konkurentsi pole. Riigiabi esinemist määravate kriteeriumite kohaselt eelnõud analüüsides ilmneb, et tegu ei ole riigiabiga.

Riigiabi üldised tingimused

Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 107 lõike 1 kohaselt, kui aluslepingutes ei ole sätestatud teisiti, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

Euroopa Komisjoni teatistes riigiabi mõiste kohta EL-i toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (edaspidi *komisjoni teatis*) on selgitatud, et abimeede on riigiabi, kui abi antakse avalikest vahenditest, abi annab abisaajale majandusliku eelise, eelis on valikulise iseloomuga ning sellel on mõju konkurentile ja kaubandusele. Seejuures peab abi andmine vastama kõigile eeltoodud tingimustele.

1. Avalikud vahendid

Kui rahalised vahendid saadakse Euroopa Liidult, näiteks struktuurifondidest, ning riigi ametiasutused võivad neid vahendeid kasutada oma äranägemisel (eriti seoses abisaaja valikuga), siis on tegemist riigi vahenditega. Komisjoni teatistes on selgitatud, et kui rahalised vahendid saadakse vahetult Euroopa Liidult, Euroopa Investeerimispankalt või Euroopa Investeerimisfondist ning riigi ametiasutustel puudub igasugune kaalutusõigus, siis ei ole tegemist riigi vahenditega.

Määruse alusel antakse toetust Eesti riigi eelarvest, mistõttu on selle riigiabiks liigitumise üks tingimus täidetud.

2. Majanduslik eelis

Komisjoni teatistes on selgitatud, et aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses on eelis iga majanduslik kasu, mida ettevõtja ei oleks saanud tavalistes turutingimustes ehk riigi

sekkumiseta, ning eelis on antud iga kord, kui ettevõtja finantsseisund on riigi sekkumise tagajärjel ja tavalistest turutingimustest erinevatel tingimustel paranenud.

Jaotusvõrguettevõtjate vahel on tegevuspiirkonnad ära määratud elektrituruseaduse (ELTS) § 26 lõike 3 alusel. Teeninduspiirkondade põhimõte on sätestatud §-s 62 ja nende muutmine §-s 63.

Taristu omanik ja taristu käitajad on võrguettevõtjad, lõpptarbijad on Ida-Virumaa elektritarbijad ehk nii ettevõtjad kui ka kõik teised, kes rajatava võrguühendusega selle liitumispunktis liituda soovivad.

Määrusel alusel loodava meetme eesmärk on võimaldada võrguettevõtjal soodsatel tingimustel ja võrdsetel alustel pakkuda ettevõtjatele liitumist elektrivõrguga. Rajatud võrguühenduse kaudu müüakse hiljem elektrit turuhinnaga, mis tähendab, et meetmel puudub mõju elektri hinnale. Juhul kui võrku ei rajataks toetusmeetme abil, oleks elektrivõrgu rajamine turu tingimustel väga kallis. Seetõttu on toetuse riigiabiks liigitumisel majandusliku eelise andmise tingimus täidetud.

3. Valikuline iseloom

Komisjoni teatistes selgitatakse, et meetme varaline valikulisus viitab sellele, et meedet kohaldatakse ainult kõnealuse liikmesriigi teatavate ettevõtjate (ettevõtjate gruppide) või teatavate majandussektorite suhtes. Kindlaks võib teha nii õigusliku kui ka tegeliku valikulisuse. Käesoleva määruse alusel saavad toetust üksnes jaotusvõrguettevõtjad Ida-Virumaal tehtavateks võrguinvesteeringuteks, mistõttu on toetuse riigiabiks liigitumisel valikulise kohaldamise tingimus täidetud.

4. Mõju konkurentsile ja kaubandusele

Komisjoni teatistes on selgitatud, et avaliku sektori toetus ettevõtjatele on EL-i toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 alusel riigiabi üksnes siis, kui see „kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist“, ja ainult niivõrd, kui võrd see „kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust“. Riigi võetud meede moonutab või ähvardab moonutada konkurentsi, kui see suudab parandada abisaaja konkurentsiseisundit võrreldes teiste ettevõtjatega, kellega ta konkureerib.

Võrgu teeninduspiirkonnad on võrguettevõtjate vahel jaotatud ja mitu võrguettevõtjat samas asukohas ühendust rajada ja samale objektile taristut ehitada ei saa. Rajatava võrgutaristuga saavad liituda kõik ettevõtjad, mis võrgu teeninduspiirkonnas tegutsevad või tulevikus tegutsema hakkavad, samuti ümberkaudsed elanikud. Loodav taristu ei ole otsese konkurentsiga seotud ning kaasatud ei ole muud operaatorid peale jaotusvõrguettevõtja. Võrgutaristu alternatiivne rahastamine võrgu rahastamise kõrval on nii sektoris kui ka liikmesriigis ebaoluline. Loodav taristu ei ole ette nähtud konkreetse ettevõtja valikuliseks soodustamiseks, vaid toob kasu ühiskonnale laiemalt.

Teeninduspiirkonnad määrab Konkurentsiamet tegevusloa andmise või muutmise raames. Tegevusload on avaldatud majandustegevuse registris, sealt saab ka vaadata, milline on võrguettevõtja tegevuspiirkond. Jaotusvõrguettevõtjad omavahel ei konkureeri, seega määrus ei mõjuta konkurentsi võrguettevõtjate vahel ega ka liikmesriikide vahelist kaubandust. Võrgu ehitamine toimub tegelike kulude alusel.

Sotsiaalmajanduslikus tähenduses on kasusaaja kogu Ida-Virumaa. Elektrivõrgu rajamine soodustab tänapäevaste keskkonnasõbralike tööstuste teket, kus luuakse uusi töökohti. Nii

edeneb ettevõtlus ja areneb kohalik elu. Seetõttu ei ole toetuse riigiabiks liigitumisel selle konkurentsile ja kaubandust kahjustava mõju tingimus täidetud. Järelikult ei ole toetuse puhul tegu riigiabiga, kuna puudub selle mõju konkurentsile ja kaubandusele.

Eelnõu § 1 kirjeldab toetuse andmise eesmärki ja saavutatavat tulemust. Meede aitab kaasa Ida-Virumaal õiglasele üleminekule fossiilmaavarade kasutuselt kliimaneutraalsele majandusele ning kasvuhoonegaaside vähendamist, kuna loob eeldusi elektrienergia senisest ületuslikumaks kasutamiseks. Ida-Virumaal on Õiglase Ülemineku Fondi eduka rakendamisega juba tehtud mitmeid investeeringuid energiamahukasse tööstusesse. Eeskätt on investeeritud erinevate tööstusalade arendamisse. Samas ei ole olemasolev elektrivõrguühenduse võimsus nende investeeringute teenindamiseks kaugeltki piisav, arvestades lisandunud ja lisanduvate ettevõtjate elektritarbimist. Ettevõtjad Ida-Virumaal vajavad oma konkurentsivõime säilitamiseks ja arendamiseks taastuenergia, mille kasutamist olemasolev võrgutaristu alati ei soosi. Seega on vaja toetada elektrivõrgu liitumispunktide väljaehitamist Ida-Virumaal, et uutele liituvatele ettevõtjatele ja ka tegevust laiendavatele ettevõtjatele oleks tagatud piisav tööks vajalik elektrivõimsus. Toetuse andmise tulemusel tekivad uued liitumispunktid piirkonna ettevõtjatele ning nad saavad võimaluse liituda elektrivõrguga. See võimaldab investeeringutel saada piisavas mahus elektrit, sealhulgas taastuvatest allikatest toodetud elektrit. Lisaks suurendab toetus ka Ida-Virumaa ettevõtjate ja elanike elektrivarustuskindlust. Toetuse kasutamisel saadavad tulemused võimaldavad võrguettevõtjal pakkuda soodsatel tingimustel ja võrdsetel alustel ettevõtjatele liitumist elektrivõrguga ning seeläbi soodustab ka taastuenergia kasutamist. Lõppkasusaajaks on Ida-Virumaal tegutsevad ettevõtjad, ettevõtete töötajad ja laiemalt piirkonna elanikud. Elektrivõrgu investeeringud on eeltingimus kliimaneutraalsusele, luues pikas perspektiivis võimaluse liikuda fossiilsetelt allikatelt taastuenergia kasutamisele. Elektrivõrgu võimsuse suurendamine võimaldab rohkem elektrit kasutada fossiilkütuste asemel, isegi kui osa elektrist on veel fossiilne — see loob aluse tulevikuks, kus elektri tootmine on täielikult taastuv. Isegi kui praegu kasutatakse veel fossiilkütuseid, on tugev ja paindlik elektrivõrk sild puhtama tuleviku poole.

Eelnõu § 2 kohaselt rakendab toetusmeedet Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (edaspidi *EIS*). Rakendamine hõlmab endas taotluste menetlemist, taotluste rahuldamist, rahuldamata jätmist, taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamist ja toetuse tagasinõudmise otsuse ning väljamaksete tegemist ja järelevalve teostamist.

Eelnõu § 3 sätestab, et toetuse taotlemise ja kasutamisega seotud teavet ja dokumente esitatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 21 lõikes 3 sätestatud e-toetuse keskkonnas. Taotluse rahuldamise, rahuldamata jätmise, taotluse rahuldamise otsuse muutmise, toetuse maksmisest keeldumise, toetuse tagasinõudmise ja tagasimaksmise ajatamise otsuse ning vaideotsuse edastab *EIS* taotlejale või toetuse saajale e-toetuse keskkonnas.

2. peatükk. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse suurus

Eelnõu 2. peatükis reguleeritakse toetatavad tegevused, abikõlblikud kulud, toetuse suurus ning projekti abikõlblikkuse perioodiga seonduv.

Eelnõu § 4 kohaselt toetatakse jaotusvõrgu, mille kaudu osutatakse Ida-Viru maakonnas võrguteenust, elektrituruseaduse paragrahvi 66 punktis 9 nimetatud arengukavas hõlmatud taristu ehitamist, mis muuhulgas hõlmab ka alajaamade ja võrguühenduse ehitamist, mis võimaldaks olemasolevatel ja rajatavatel ettevõtjatel elektrivõrguga liitumist. Ettevõtjate

tarbimisvajadusele vastava mahuga liitumisvõimaluste rajamine on vajalik, arvestades, et Ida-Virumaale rajatakse mitmeid ettevõtteid, kelle vajadus elektrienergia järele suureneb. Nimetatud tegevus sätestab toetatavad tegevused. Rajatavad liitumisvõimalused loovad ka eelduse tulevikus suuremamahuliseks taastuenergia kasutamiseks, kuigi võrk ise võimaldab erinevate tootjate elektri jaotamist tarbijatele.

Toetatav projekt peab vastama „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele ning tagatud peab olema kliimakindlus, kui see projekti tegevusele kohaldub.

Eelnõu § 5 sätestab abikõlblikud kulud ja abikõlbmatu kulu (käibemaks). Abikõlblikud on määruses nimetatud kulud, kui need on toetuse andmise eesmärgi ja tulemuse saavutamiseks ning projekti elluviimiseks vajalikud ja põhjendatud ning tehakse abikõlblikkuse perioodil ega ületa maksimaalset toetussummat. Kulud peavad olema seotud elektrivõrgu ehitamisega.

Eelnõu § 6 käsitleb toetuse suurust ja osakaalu. Toetuse maksimaalne osakaal on 100 protsenti abikõlblikest kuludest, kuna tegu ei ole riigiabiga ning väiksema osakaalu korral ei ole võrguettevõtjate investeeringute realiseerumine tõenäoline, kuna eeldaks võrguettevõtja omaosalust. Toetuse suurus on minimaalselt kaks ja maksimaalselt üheksa miljonit eurot.

Eelnõu § 7 käsitleb abikõlblikkuse perioodi. Projekti abikõlblikkuse periood on kuni 48 kuud. Toetuse saaja võib taotleda projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamist maksimaalselt 36 kuu võrra. Selleks peab olema mõjuv põhjus ning tulemus peab jätkuvalt vastama meetme eesmärkidele. Projekt lõppeb siis, kui EIS on lõpparuande heaks kiitnud ja teinud toetuse saajale viimase väljamakse.

Projekti abikõlblikkuse periood määratakse taotluse rahuldamise otsuses. Selle ajavahemiku jooksul peavad projekti tegevused algama ja lõppema ning tekkima projekti elluviimiseks vajalikud abikõlblikud kulud.

3. peatükk. Toetuse taotlemine ja taotluse menetlemine

Eelnõu 3. peatükis käsitletakse toetuse taotlemisega seonduvat, nõudeid taotlejale ja taotlusele, taotluste hindamist ning taotluse rahuldamist, sh osalist või kõrvaltingimusega rahuldamist ning rahuldamata jätmist, taotluse rahuldamise otsuse muutmist ning kehtetuks tunnistamist.

Eelnõu §-s 8 sätestatud taotluse voorupõhine taotlemine on otstarbekas, selgitamaks välja toetuse andmise eesmärgi ja tulemustesse enim panustavad projektid, kuna eelarve on piiratud. Seega on oluline valida välja parimad projektid, mitte ainult need, mis ületavad lävendi. Taotlejad saavad toetust taotleda mitmele erinevale projektile Ida-Viru maakonnas. Kogu info taotluste vastuvõtmise algus- ja lõppkuupäeva, eelarve ning vooru kestuse kohta avaldab EIS oma veebilehel.

Eelnõu § 9 sätestab nõuded taotlejale. Taotleja peab olema Ida-Viru maakonnas võrguteenust osutav jaotusvõrguettevõtja elektrituruseaduse § 8 tähenduses. Eelnõukohase määrase väljatöötamise hetkel on Ida-Virumaal kaks jaotusvõrgu ettevõtjat: Elektrilevi OÜ ja Viru Elektrivõrgud OÜ. Lähtuvalt maksukorralduse seaduse paragrahvi 14 lõikest 5 ja sama seaduse paragrahvi 27 lõike 1 punktist 4 kehtestatakse taotlejale nõue, et tema maksuvõlg koos intressidega ei tohi olla taotluse esitamise hetkeks suurem kui 100 eurot. Alternatiivina on lubatud ka võla tasumise ajatamine. Samuti peab ta varasemalt saadud toetuse olema tagasi maksnud, kui toetuse tagasimaksmist on nõutud. Taotleja suhtes ei tohi olla algatatud likvideerimis- või pankrotimenetlust, esitatud sundlõpetamise avaldust ega kohtumäärusega

välja kuulutatud maksejõuetust, samuti ei tohi taotlejal ega tema esindajal olla kehtivat kriminaalkaristust, mis on vajalik riskide maandamiseks ning aitab kaasa raha sihtotstarbekale kasutamisele. Kuigi potentsiaalsete taotlejate hulka silmas pidades on välja toodud välistavate asjaolude ilmnemine vähetõenäoline, on oluline need tingimused üheselt määrukses fikseerida. Kui taotleja ei vasta kõigile määrukses esitatud nõuetele või taotleja ei võimalda kontrollida nõuetele vastavust, jäetakse taotlus rahuldamata. Samuti juhul kui taotleja ei ole määratud tähtjaks puudusi kõrvaldanud või on esitanud ebaõigeid andmeid või mõjutanud õigusvastaselt menetlusprotsessi.

Eelnõu § 10 kehtestab nõuded taotlusele. Taotluses peab olema kajastatud põhiline info kavandatava tegevuse kohta, millele toetust taotletakse, näiteks tegevuste kirjeldus koos asukoha, eelarve ja ajakavaga, andmed taotleja kohta ning taotletav summa. Taotlus peab sisaldama ka tegevuste eest vastutava isiku varasemast kogemusest ja kompetentsidest. Taotleja peab EISi informeerima, kas ta on taotlenud samade tegevuste elluviimiseks toetust Euroopa Liidu, riigieelarve, kohaliku omavalitsuse üksuse või välisabi vahenditest. EISi tuleb informeerida nii sellest, kas toetust on ka saadud kui ka sellest kui toetust on taotletud aga ei ole saadud.

Eelnõu § 11 käsitleb taotluse menetlemist. Taotlust menetletakse kuni 40 tööpäeva alates taotlusvooru sulgemisest, mida EIS võib põhjendatud juhtudel kuni 10 tööpäeva võrra pikendada.

Eelnõu § 12 käsitleb taotluse hindamist ja hindamiskriteeriume. Taotlusi hinnatakse skaalal 0–4 kolme kriteeriumi lõikes.

- 40 protsenti koondhindest moodustab projekti mõju toetuse eesmärkide ja tulemuse saavutamisele;
- 30 protsenti koondhindest moodustab projekti sotsiaalmajanduslik mõju ja;
- 30 protsenti koondhindest moodustab projekti kuluefektiivsus oodatava tulemuse saavutamise seisukohast.

Kaalutud keskmiste hinnete põhjal moodustub projektide pingerida, millest parimad läveni ületanud saavad toetuse, arvestades vooru mahtu. Hindamise sujuvamaks ja selgemaks läbiviimiseks koostab EIS vastavasisulise juhendi.

Eelnõu § 13 käsitleb taotluse osalist ja täielikku rahuldamist. Hindamise järel on EIS-il neli võimalust: rahuldada taotlus taotletud mahu, rahuldada taotlus osaliselt või kõrvaltingimusega või jätta taotlus rahuldamata. Taotluse rahuldamata jätmise otsus tehakse nende taotluste kohta, mis pingerea alusel ei mahu taotluste rahastamise eelarvesse ja mida ei ole võimalik osaliselt rahuldada. Hindamise tulemusel moodustub taotlustest pingerida. Taotluste rahuldamist alustatakse pingerea järgi, seni kuni vooru maht seda võimaldab. Pingeritta mahtumiseks peab taotluse koondhinne olema vähemalt 2,50 ja ükski kolmest kriteeriumist ei tohi olla hinnatud alla 2,00 punkti. Taotluse võib rahuldada osaliselt, kui taotletav toetuse summa ületab eelarve vaba jääki või ka juhul kui taotlus sisaldab põhjendamatuid kulusid. Toetuse saaja võib EIS-ile esitada taotluse toetuse suurendamiseks. Vabade vahendite ja põhjenduse olemasolul on EIS-il õigus seda teha. Mahu suurendamise korral ei ole lubatud muuta projekti eesmärki.

4. peatükk. Aruannete esitamine ja toetuse maksmine

Eelnõu neljandas peatükis käsitletakse toetuse väljamaksmist ja aruannete esitamist. Aruandluse eesmärk on jälgida projekti edenemist ja tulemuste ning mõju saavutamist, sh toetuseks eraldatud vahendite kasutuse eesmärkide ja abikõlblikkuse seisukohast.

Eelnõu § 14 käsitleb toetuse kasutamise seotud aruannete esitamist. Esitada tuleb vahearuanne ja lõpparuanne. Vahearuanne võimaldab EIS-il jälgida projekti edenemist. Lõpparuande kinnitamine eelneb toetuse lõppmakse maksmisele. See võimaldab EIS-il kontrollida, kas kõik projekti tegevused on nõuetekohaselt ellu viidud. EIS-il on aruande kinnitamiseks aega 30 tööpäeva. Aruande täiendamiseks tagasi saatmise korral määrab EIS uue tähtaja aruande esitamiseks.

Eelnõu § 15 käsitleb toetuse maksmist. Toetuse maksmise alus on maksetaotlus, tekkinud kulu peab olema tasutud ja tasumise kohta olema kuludokument. Taotluse rahuldamise otsuses kehtestatakse toetuse maksmise täpsed tingimused. Maksetaotlust saab esitada üks kord kolme kuu jooksul. Lõppmakse puhul on täiendavaks tingimuseks lõpparuande kinnitamine EIS-i poolt. Maksetaotlust on EIS-il aega menetleda 30 tööpäeva. Puuduste esinemise korral võib EIS maksest osaliselt või täielikult keelduda. EIS võib peatada toetuse makse toetuse saajale kuni tagasimaksmisele kuuluva osa täieliku tagasimaksmiseni. Nimetatu on oluline näiteks juhul, kui toetuse saajale on esitatud tagasinõue. Paragrahvis sätestatakse ka toetuse maksmisest keeldumise alused.

5. peatükk. Toetuse saaja ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse õigused ja kohustused ning toetuse tagasinõudmine

Eelnõu viiendas peatükis käsitletakse toetuse saaja ning EIS-i õigusi ja kohustusi ning toetuse tagasinõudmist.

Eelnõu § 16 käsitleb toetuse saaja täiendavaid õigusi ja kohustusi. Toetuse saajal on õigus saada EIS-ilt teavet ja selgitusi talle kehtivate nõuete ning kohustuste kohta, samuti muuta eelarvet kui see on EIS-iga kooskõlastatud. Toetuse saaja olulisim kohustus on viia projekt ellu, saavutada selle oodatud tulemused, tagada selleks projekti juhtimine ning kasutada toetust taotluses esitatud teabe ja taotluse rahuldamise otsuses kehtestatu kohaselt ning viivitamatult informeerima EIS-i, kui projekti realiseerimine on ohus või miskit on projektis muutunud. Samuti on kohustus tagada, et raamatupidamises on toetatava projekti kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest toetuse saaja kulu- ja maksedokumentidest selgelt eristatavad. Projektiga seotud dokumentatsiooni tuleb säilitada seitse kalendriaastat, alates lõppmakse kuupäevast. Toetuse saaja peab teavitama projektist vastavalt atmosfääriõhu kaitse seaduse § 161 lõike 2 alusel kehtestatud määrusele, st tähistama toetuse tulemusel valminu määruses sätestatud nõuete kohaselt.

Eelnõu § 17 käsitleb EIS-i täiendavaid õigusi ja kohustusi. Kui toetuse rahuldamise otsused on tehtud, avaldab EIS oma veebilehel toetuse saajate nimed, toetust saavate projektide nimetused, toetuse summad, projektide kogumaksumused, projektide eesmärgid ning oodatavad tulemused ja kestuse. EIS kontrollib projekti elluviimist ja tulemuste saavutamist. EIS-il on õigus küsida toetuse saajalt lisainfot ja teostada kontrolli toetuse saaja üle. EIS-il on kohustus teavitada toetuse saajat toetuse tingimuste toimunud muudatustest, kontrollida projekti elluviimist ja tulemuste saavutamist ning järgida atmosfääriõhu kaitse seaduse § 161 lõike 2 alusel kehtestatud määruse teavitamisnõudeid. Toetuse andmisel ja kasutamisel antud haldusaktidele ja toimingutele ei kehti kohustuslik kohtueelne vaidemenetlus. Isik võib vaide esitada EIS-ile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. on EIS kohustatud esitatud vaide läbi vaatama.

Eelnõu § 18 käsitleb toetuse tagasinõudmist. EIS teeb otsuse toetuse osalise või täieliku tagasinõudmise kohta kaalutusõiguse kohaselt määruses sätestatud alusel. Toetuse saaja peab tagasinõudeotsuses nimetatud summa tagasi maksma 60 kalendripäeva jooksul. Toetuse

tagasinõudmise otsuse võib teha kolme aasta lõppmakse kuupäevast arvates. Abikõlbmatuks loetud kulud jäävad toetuse saaja tasuda. Kui EIS-il ei ole võimalik tagasinõutava toetuse täpset suurust kindlaks määrata, vähendab ta toetust proportsionaalselt, lähtudes rikkumise raskusest ja negatiivsest mõjust oodatavale tulemusele.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab Euroopa Liidu õigusele.

4. Määruse mõjud

Toetus aitab otseselt kaasa direktiivi 2003/87 art 10.3.k eesmärgile ning soodustab tööjõu ümbersuunamist, et toetada õiglast üleminekut kliimanetraalsele majandusele, eelkõige töökohtade ümberpaigutamisest kõige rohkem mõjutatud piirkondades, st Ida-Virumaal. Õiglase ülemineku Fondi toel tehtavad mitmed tööstusinvesteeringud ei saa täies ulatuses ilma piisava elektrivarustusest käivituda, mistõttu liitumispunktide rajamine suurima kitsaskohaga tööstuspiirkondadesse on väga oluline ja vajalik tegevus.

Positiivne mõju avaldub eelkõige:

a) toetatakse Ida-Viru maakonnas töökohtade loomist – investeerimist toetades on võimalik luua piirkonnas uusi töökohti, mis on potentsiaalselt atraktiivsed nii praegustele (eeskätt) Ida-Viru maakonna töötutele kui ka piirkonnas uusi töö- ja arenguvõimalusi otsivatele või kaaluvatele inimestele.

b) soodustatakse investeerimist Ida-Virumaal – rajatavad ühendusliinid ja plaanitav elektrivõimsus muudavad Ida-Virumaa tööstusaladele investeerimise atraktiivsemaks.

Maakonnas arendatakse välja oluliste tööstusalade elektrivõrguühendus. Seal tegutsevate ettevõtjate vajadused ületavad seni pakutud võimsust, mistõttu ongi vajalik uusi ühendusliine rajada.

Mõju riigieelarvele: toetusmeetme elluviimiseks kasutatakse riigi eelarvestrateegia 2025-2028 lisa 5 kohase meetme „Õiglase ülemineku eesmärkidesse panustavate kliima-energiaeesmärkidel tegevuste toetamine Ida-Virumaal“ vahendeid kogusummas 12 miljonit eurot. Hinnanguliselt piisab sellest vähemalt kahe liitumispunkti välja ehitamiseks.

5. Eelnõu seotus teiste meetmete ja valdkondlike arengukavadega

Eelnõu aitab kaasa kliimaeesmärkide saavutamisele ja loob võimalused uute/täiendavate töökohtade loomiseks Ida-Virumaal kui Eesti õiglase ülemineku territoriaalse kava kohases piirkonnas. Töökohtade loomine eeldab ka piisava elektrivõimsuse olemasolu, mida antud toetus võimaldab liitumispunktide rajamisega saavutada. Rajatavad võrguühendused loovad ettevõtjatele võimaluse soovi või vajaduse korral soetada muuhulgas ka taastuvenergia allikatest toodetud elektrit.

Oluline on seos järgnevate toetuse andmise tingimusi reguleerivate õigusaktidega, mille osas määrus avaldab toetavat mõju:

- ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 21.06.2022 määrus nr 50 „Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetus“;
- majandus- ja infotehnoloogiaministri 09.06.2023 määrus nr 33 „Ida-Virumaa väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate investeeringute toetamise tingimused ja kord“.

Toetatavate projektide oodatavad tulemused aitavad kaasa (välis)investeeringute kaasamisele ning uute töökohtade loomisele Ida-Virumaal. Toetatavad tegevused võimaldavad ettevõtjate rajatavatel investeeringuobjektidel liituda elektriühendusega ning saada tootmise alustamiseks

ning käigus hoidmiseks piisav varustuskindlus ja elektrivõimsus. Seega soodustab määruse alusel antav toetus õiglase ülemineku raames töökohtade loomist Ida-Virumaal, leevendades seal võrguühenduse, kättesaadava elektrivõimsuse ja liitumisega seotud kitsaskohti.

Seos valdkondlike arengukavadega:

- „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021–2035“. Toetusmeede aitab kaasa eelkõige ettevõtluskeskkonna arendamisele: loob võrguühenduse ja piisava elektrivõimsuse, et Ida-Virumaal saaksid ettevõtjad elektrivõrguga liituda, investeeringuid kaasata ning uusi töökohti luua.

6. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Toetuste eelarve on kavandatud katta Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi (EL HKS) enampakkumistulust (CO₂ kvoodirahade vahenditest) ja riigieelarvest ning eelarve on kooskõlas riigi eelarvestrateegia 2025-2028 lisas 5 esitatuga.

Määruse rakendamisega ei kaasne EIS-ile olulisi lisakulusid.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

8. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon 9

Eelnõu esitati Rahandusministeeriumi poolt kooskõlastamiseks Kliimaministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile. Kliimaministeeriumi esitatud märkused ja nendega arvestamine on lisatud käesolevale seletuskirjale. Eelnõu kooskõlastusring viidi läbi Rahandusministeeriumi poolt, kuna 2025. aastaks määrati eelarvelised vahendid Rahandusministeeriumi eelarvesse. 2026. aasta riigieelarve koostamise käigus otsustati vahendid meetme rakendamiseks suunata Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eelarvesse koos vastutusega meetme jõustamise eest.

Märkus	MKMi kommentaar
Eelnõust ja seletuskirjast ei selgu, kuidas on toetuse andmise eesmärk ja oodatav tulemus seotud AÕKS § 161 lõikes 4 toodud kasvuhoonegaaside heitkoguse teket piiravate eesmärkidega. Palume täiendada eelnõu ja seletuskirja.	Arvestatud osaliselt. Seletuskirja täiendatud.
Palun täiendada seletuskirja põhjaliku selgitusega, kuidas meede panustab taastuvelektri tarbimisse. Eelnõus ega seletuskirjas ei ole viidet, et toetuse taotlemise ja saamisega kaasneks kohustus taastuvelektrit tarbida.	Selgitame. Eelnõu loob eeldused ulatuslikumaks taastuenergia tarbimiseks. Ilma toetuseta on igasugune elektritarbimine, sh taastuvatest allikatest toodetu, piiratud. Toetuse realiseerumisel tehtavad võrguarendused toovad kaasa täiendava elektritarbimise, mida saab katta muuhulgas taastuvatest allikatest toodetud elektriga.
Palun täiendada määrust ja seletuskirja kirjeldusega, kuidas meetme tulemus saavutatakse, kes on toetuse lõppkasusaaja ja millise kasu saab lõppkasusaaja.	Arvestatud osaliselt. Seletuskirja täiendatud.
Eelnõu § 6 lõikes 3 palun asendada „tehniliste“ õiges käändes sõnaga „tehnilised“.	Arvestatud.
Üheseltmõistetavuse huvides tuleb täpsustada § 5 lõike 2 sätte sõnastust. Kui taotlus esitatakse e-toetuse keskkonnas, siis edastatakse ka kõik otsused taotlejale või toetuse saajale sama keskkonna kaudu.	Arvestatud.
Ettepanek täiendada eelnõu § 7 lõike 1 punkti 1 lauseosaga „juhul, kui projekti koostamisele järgneb ehitamine sama projekti raames;“.	Mittearvestatud. Antud täiendusettepanek eraldiseisvana ei ole otstarbekas, kuna toetuse maksmise eeldus on nagunii projekti realiseerimine.
Ettepanek täiendada eelnõu § 7 lõike 1 punkti 1 lauseosaga „juhul, kui soetatud kinnistule rajatakse sama projekti raames alajaam;“.	Sama, kommentaar, mis eelmine.
Ettepanek täiendada eelnõu § 9 lõiget 2 sõnaga „taotluse rahuldamise otsuses määratud varasemast kuupäevast“. Eelnõus ei ole piirangut projekti tegevuste tagasiulatuvale rahastamisele, kuid toetuse määramine projektile, millega on juba alustatud, ei ole põhjendatud.	Mittearvestatud. EISil on põhjendatud juhul võimalus ka varasem kuupäev määrata.
Ettepanek kustutada § 12 lõike 2 punktist 7 „samal ajal“.	Arvestatud.
Eelnõu § 13 lõige 4 ja § 14 p 1 lõige 4 on sama sisuga. Palun üks kustutada.	Arvestatud.
Ettepanek täiendada määrust ja seletuskirja projektide valiku (sh asukohad) ja hindamise/taotluste järjestamise metoodika kirjeldusega.	Mittearvestatud. Määruses on välja toodud hindamiskriteeriumid, millest lähtuvalt projekte hinnata. Nende põhjal koostab detailsema hindamisjuhendi EIS, mis

	kooskõlastatakse eelnevalt MKMiga.
Ettepanek vaadata üle hindamisskaalad. § 15 lõike 4 punkti 5 järgi antakse hinne skaalal null kuni neli ja § 16 lõike 1 alusel ei rahuldata taotlust, mille mõne kriteeriumi hinne on väiksem kui 2 punkti. Palun hinnata, kas on põhjendatud nii pikk skaala.	Mittearvestatud. Hindamisskaala 0-4 ja minimaalne kriteeriumihinne 2,00 on EISI poolt universaalselt kasutatav skaala.
Ettepanek täiendada § 18 lõiget 4 klausliga, et projekti tulemust sel juhul muuta ei tohi. Vastasel korral oleks rikutud toetuse saajate võrdse kohtlemise printsiip, kui pärast taotlusvooru läbiviimist on võimalik projekti eesmärki muuta (suurendada).	Arvestatud.
Eelnõu § 19 lõike 1 ja § 20 lõike 2 vahel on vastuolu. Kui maksetaotluse saab esitada ainult pärast vahe- või lõpparuande esitamist ja kinnitamist, ei saa määrata maksetaotluse esitamise tähtaegu määrata vastavalt § 20 lõikes 2 kirjeldatule.	Arvestatud. Vastuolu kõrvaldatud.
Määruses puudub viide vaide menetlejale. Palun lisada.	Arvestatud.
Ettepanek täiendada seletuskirja põhjendusega, miks on toetuse osakaal kuni 100%. See ei ole tavapärane.	Arvestatud.
Täpsustus määruse seletuskirja lk 3, kus on kirjas, et „Määrusel alusel loodava meetme eesmärk on võimaldada võrguettevõtjal soodsatel tingimustel ja võrdsetel alustel pakkuda ettevõtjatele liitumist elektrivõrguga ning võrguettevõtjal müüa hiljem rajatud võrguühenduse kaudu elektrit turuhinnaga.“ Nimelt võrguettevõtja ei müü elektrit, elektrimüüjad müüvad elektrit, võrguettevõtja ainult kannab elektrienergiat üle ehk pakub reguleeritud, Konkurentsiameti kinnitatud hinnaga võrguteenust.	Arvestatud. Seletuskirja parandatud.